

STATISTIKAAMET

Tiit Riisalo
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie: 21.06.2024 nr 2-2/1724-1

Meie: 22.07.2024 nr 1.1-5/0325-1

Arvamus avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõule

Lugupeetud Tiit Riisalo

Statistikaamet on saanud arvamuse avaldamiseks avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega täiendatakse andmekogude pidamist kindlustavate süsteemide loetelu **andmeedastuse nõusoleku** ja **volituste haldamise** süsteemidega ning luuakse õiguslik alus tõlkeandmekogude Tõlkevärv asutamiseks. Soovime siinkohal juhtida tähelepanu Statistikaameti riikliku statistika seadusest (edaspidi RStS) tulenevatele pädevustele ning saada kinnitust, et meie tõlgendus seoses avaliku teabe seaduse muudatustega on korrektne ja tagab olemasolevate süsteemide soovitud rakendamise ka tulevikus.

1. Avaliku teabe seadusesse (edaspidi AvTS) lisatakse muutmise eelnõuga § 43¹¹, mille lõike 1 kohaselt töödeldakse **keskses volituste haldamise andmekogus** andmeid eesmärgiga võimaldada selle vastutaval töötlejal kontrollida juriidilise isiku esindaja või füüsilise isiku (edaspidi lõppkasutaja) volituse olemasolu ja ulatust ning võimaldada lõppkasutajal keskselt hallata tema poolt ja temale antud volitust riigi infosüsteemis. Samas piiratakse muutmise eelnõu punktis 2 riigi ja kohaliku omavalitsuse andmekogude pidamist kindlustavate süsteemide kasutamise kohustuslikkust AvTS § 43⁹ lõike 3 punktides 1–7 nimetatud süsteemidega, kuhu alla ei kuulu punktis 8 nimetatud keskne volituste haldamise süsteem. Seda on seletuskirjas põhjendatud asjaoluga, et nimetatud süsteemi kasutamine ei ole otseselt vajalik õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks, **kuivõrd isikud saavad oma õigusi teostada ja oma volitusi hallata ka ilma selle süsteemi ja protsessita**. Samas ka nenditakse, et kuivõrd selle tehnoloogilise lahenduse puhul on tegemist uuendusliku lähenemisega volituste haldamisele, ei ole mõistlik vähemalt esialgu kehtestada keskse volituste haldamise süsteemi kasutuselevõtmise kohustust, kuigi laiem kasutuselevõtt eesmärgina jääb alles.

Statistikaamet on varasemalt koos Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskusega (RmIT) osalenud volituste haldamise süsteemi ärianalüüsi koostamisel ning selgitanud enda ärivajadusi. Tulenevalt RStS §-ist 28 võimaldab Statistikaamet riikliku statistika tegijana andmeesitajatel täita oma kohustust õigeaegselt andmete esitamisel asjakohaste küsimustike ulatuses, andes ettevõtjast andmeesitajale võimaluse kontrollida enda kohustuse sisu ameti veebilehel <https://www.stat.ee/et/esita-andmeid/andmete-esitamise-kohustus>. Andmeid saab esitada elektroonilises andmeedastuskeskkonnas **eSTAT**, kus küsimustikud on osaliselt eeltäidetud. eSTATiga liitumiseks tuleb ettevõtte/asutuse esindusõiguslikul isikul esitada taotlus **eSTATis**, autentides ennast ID-kaardi, mobiil-ID või Smart-ID-ga. Ka füüsilised isikud, kes vabatahtlikkuse alusel on valmis uuringutes osalema, saavad andmeid esitada endale sobival ajal elektrooniliselt andmeedastuskeskkonnas [estat.stat.ee](https://www.stat.ee). Taotluse alusel loob Statistikaamet ettevõttele/asutusele tegevjuhi/peakasutaja, kes saab omakorda õiguse lisada oma ettevõttes/asutuses eSTATi andmeesitajaid ehk määrata küsimustike täitjaid. Samas süsteemis toimub ka volituste haldamine, mis võib iga küsimustiku puhul olla erinev. Sellest tulenevalt oleme hinnanud, et **hetkel kesksena pakutav lahendus ei vasta veel täielikult Statistikaameti vajadustele**. Tuginevalt eelpool kirjeldatud AvTS § 43⁹ lõike 3 muudatusest, mille kohaselt sama sätte punktis 8 nimetatud keskne volituste haldamise süsteem pole kasutuselevõtuks kohustuslik, **eeldame, et Statistikaamet võib jätkata enda süsteemi kasutamist seni, kui kesksele üleminek osutub vajadustele vastavaks**.

2. AvTS-i lisatakse muutmise eelnõuga § 43¹⁰, mille lõike 1 kohaselt töödeldakse **andmeedastuse nõusoleku andmekogus (edaspidi nõusoleku andmekogu)** andmeid eesmärgiga omada kesket ülevaadet selle kohta, kas ja mis ulatuses on isik andnud nõusoleku oma isikuandmete edastamiseks riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust **eraõiguslikule juriidilisele isikule** või teinud tahteavalduse oma **isikuandmete ülekandmiseks ühest riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust teise**. AvTS § 43⁹ lõike 3 kohaselt on andmekogude pidamist kindlustavad süsteemid kasutamiseks kohustuslikud kõigi riigi ja kohaliku omavalitsuse andmekogude pidamisel ning **AvTS § 43⁹ lõikesse 1 punkti 7 lisamisega laieneb kohustuslikkus ka nõusolekusüsteemile**. Sealjuures on seletuskirjas selgitatud, et RIS-i kuuluvate andmekogude vastutavad töötajad peavad veenduma, et **andmesaaja soovitud andmed on nende andmekogudes põhiandmed, kuivõrd AvTS-i § 43⁶ lõige 2 näeb ette, et andmeid päritakse põhiandmekogust**. See tähendab, et põhiandmed on RIS-i kuuluvasse andmekogusse kogutavad andmekogu unikaalsed andmed, mis **tekivad andmekogu haldaja avalike ülesannete täitmise käigus** ning vajalikke andmeid tuleks pärida just **sellest andmekogust, kus need on registreeritud põhiandmetena**.

Statistikaamet tegutseb avalike ülesannete täitmisel eeskätt RStS ja isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi IKS) alusel. Oleme seni tõlgendanud, et riikliku statistika tootmiseks kogutav ja töödeldav andmestik ei moodusta andmekogu avaliku teabe seaduse mõttes, kuivõrd **RStS § 6 lõike 3 kohaselt riikliku statistika tegemisel moodustatavad andmestikud ja statistilised registrid ei ole andmekogud avaliku teabe seaduse tähenduses**. Kuigi andmed on RStS § 3 lõike 1 tähenduses riikliku statistika tegija poolt talle seadusega antud ülesannete täitmiseks andmeesitajatelt kogutud või töödeldud üksik- ja koondandmed, sealhulgas riigi ja teiste andmekogude, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning juriidiliste isikute tegevuse käigus loodud või nende kogutud andmed, tuleb nende töötlemisel lähtuda **nii isikuandmete kaitsest kui statistilisest konfidentsiaalsusest** (RStS § 32 lg 3) ehk Statistikaametil on võrreldes teiste andmetöötajatega suurem konfidentsiaalsuskohustus. Konfidentsiaalseid andmeid, kuhu alla kuuluvad ka isikuandmed, ei ole lubatud kasutada **ühelgi muul kui statistilisel ja teaduslikul eesmärgil** (RStS § 34 lg 1¹), kusjuures mõlemal juhul tuleb juhinduda ka IKS-ist (RStS § 31 ja 38).

Seega hindab Statistikaamet, et **eelnõuga kehtestatav süsteem ei ole ameti poolt rakendatav**, kuivõrd Statistikaameti valduses olevaid andmeid ei saa käsitleda põhiandmetena AvTS käsitluses ning andmete edastamine kolmandatele isikutele saaks toimuda üksnes RStS ja IKS alusel.

Lisaks on seletuskirjas viidatud, et nõusolekusüsteemi lahendus näeb esialgu ette nõusoleku andmise võimaluse **Eesti isikukoodiga täisealiste täieliku teovõimega füüsilistele isikutele** ning et nõusolekut on võimalik andmesubjektil anda ka nõusolekuteenus väliselt, kuivõrd **nõusolekuteenus on vabatahtlik andmesubjektile kasutamiseks**.

Eelnevast tulenevalt soovime kinnitust, et Statistikaamet võib ka edaspidi jätkata enda vajadustest lähtuva nõusoleku küsimise protsessiga. RStS § 35 lõike 2 kohaselt **levitab riikliku statistika tegija isiku otsest või kaudset tuvastamist võimaldavaid andmeid ainult tema nõusolekul**, välja arvatud käesolevast seadusest tuleneval juhul või kui andmed on avalikud tulenevalt seadusest. Samas siia alla ei kuulu statistilise üksuse otsest või kaudset tuvastamist võimaldavad andmed teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks RStS §-s 38 sätestatu kohaselt. Statistikaamet kasutab nõusoleku küsimise instrumenti eelkõige isiku-uuringute puhul, kuid ka sel juhul tuleb väga täpselt kirjeldada, **millisel eesmärgil soovitakse isikuga seotud andmeid kasutada ning kes ja millises vormis on võimalikud volitatud töötajad edaspidi, kui tegemist on näiteks uuringu tellijale andmete edastamisega isikustatud või pseudonüümitud kujul**. See tähendab, et me ei saa igapäevases töös piirduda ka teoreetiliselt pakutava keskse lahendusega, kuivõrd RStS tähenduses on isiku mõiste laiem ja puudutab ka juriidilist isikut iseloomustavaid andmeid.

3. Statistikaamet toetab igati kesksete süsteemide loomist, mis laiendavad võimalusi andmete jagamiseks erinevate osapoolte vahel selges õigusraamistikus. Samas on meie hinnangul **tühimik osas, mis puudutab ka andmete vastassuunalist liikumist** ehk et isikul oleks võimalik anda keskselt nõusolek tema kohta eraõigusliku isiku poolt kogutud andmete jagamiseks riigiga, mis vähendaks andmeesitaja koormust ning samas tagaks turvalisuse ja läbipaistvuse volituste ulatuse osas.

Kokkuvõttes, Statistikaamet on valmis jätkuvaks koostööks reaalajamajanduse ja teistes riigiga suhtlemist hõlbustavate lahenduste väljatöötamisele keskendunud tööriühmades, et saaksime eelnevates punktides

kirjeldatud süsteemid ka ameti vajadustest lähtuvalt edaspidi keskse tehnoloogia abil siiski rakendusele võtta nii füüsiliste kui juriidiliste isikute vaates. Seega näeme edaspidi suurt ühisosa, et leida ühiselt õiguslikud ja tehnilised lahendused ameti keerukamate kasutusjuhtude puhul.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmet Lee
Peadirektor